

Prof. dr. JUSUF RAMIĆ

Ime i prezime

Jusuf Ramić

Kontakt telefon

tel: +387 33 232 - 982

fax: +387 33 232 – 981

Mjesto i godina rođenja

Rođen je 1938. godine u Šeheru, Kalesija kod Tuzle.

Obrazovanje

Osnovno obrazovanje je završio u rodnome mjestu, a Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu 1958. godine.

Po završetku medrese studirao je pravo u Ljubljani i Beogradu.

U Kairu je 1962. godine upisao Fakultet arapskog jezika na El-Azheru.

Na ovom Fakultetu je diplomirao, magistrirao i doktorirao.

Sadašnja pozicija na FIN-a

Redovni profesor (u mirovini)

Predmeti na kojima je angažovan

Arapski jezik i književnost

Predavačke aktivnosti u drugim institucijama u zemlji i inostranstvu

Predaje arapsku književnost na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

Oblasti naučnog interesiranja

Arapski jezik i književnost, tefsir i kulturna povijest

Kretanje u karijeri

Prije odlaska na studij u Kairo bio je imam glavne džamije u Čajniču.

Po povratku u domovinu 1974. godine počeo je raditi u Islamskoj zajednici, prvo kao šef Kabineta reisu'l-uleme, a onda je 1977. godine postavljen za docenta na predmetu arapski jezik i arapska književnost na Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu.

Od Gazi Husrev-begovih institucija koje danas postoje, vakuf, medresa i biblioteka, radio je u dvije posljednje. U biblioteci kao direktor (1982.-1986.) i medresi kao profesor arapskog jezika.

Godine 1983. biran je u vandrednog, a 1989. u redovnog profesora.

U ovom periodu biran je za prodekana, a 1990. godine i za dekana ovog Fakulteta. U njegovom mandatu Ministarstvo nauke, kulture i fizičke kulture R BiH aktom od 5. 12. 1991. godine verificiralo je ovaj Fakultet kao visoku obrazovnu instituciju i stavilo je pod „kišobran“ Univerziteta u Sarajevu.

Prof. dr. Jusuf Ramić angažiran je i na postdiplomskom studiju na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu kao voditelj katedre za Kur'an i kur'anske znanosti. U okviru te katedre izučava se kiraet, tefsir i arapski jezik.

Član i urednik više časopisa Bio je glavni i odgovorni urednik Preporoda (1975.-1977.), Zbornika radova Islamskog teološkog fakulteta (1990.) i član redakcije Islamske misli od njenog osnivanja 1978. godine pa do gašenja 1992. godine.

Bio je član i redakcije Glasnika VIS-a (1990.-1993.) i Anala Gazi Husrev-begove biblioteke (1976.-1983.), zatim član Komisije za pripremanje i objavljivanje djela iz kulturnog nasljeđa naroda i narodnosti BiH.

Sada je član redakcije Muallima i Priloga za orijentalnu filologiju (POF) Orijentalnog instituta u Sarajevu.

Učešće na naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu Učestvovao je na međunarodnim skupovima i simpozijima (između ostalih: Alžir u dva navrata 1978. i 1981. godine) i na skupovima u domovini i bližem okruženju (Sarajevo, Skoplje itd.).

Članstvo u zakonodavnim i izvršnim tijelima Islamske zajednice Svojevremeno je bio član VIS-a i član i potpredsjednik Sabora Islamske zajednice za BiH, Hrvatsku i Sloveniju i predsjednik Privremenog organa Mešihata IZ-e BiH u ratnom periodu (1992.-1993.).

Bio je kandidiran za reisu'l-ulemu na izborima 1991. godine. Njegov Prijedlog programskih usmjerenja Islamske zajednice u mandatnom periodu 1991.-1998. godine objavljen je u Glasniku VIS-a*.

*Glasnik VIS-a LIV/1991., 2., 231.-236.

Objavljeni članci

U toku rada na Islamskom teološkom fakultetu, danas Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, pisao je, prevodio i objavljivao tekstove iz oblasti tefsira, arapskog jezika i arapske književnosti u raznim našim listovima i časopisima u Preporodu, Glasniku VIS-a, Islamskoj misli, Zborniku radova Fakulteta, Prilozima za orijentalnu filologiju, Muallimu, Elifu, Muhadžiru, Hilalu i kalendaru Takvim.

Objavljene knjige

Objavio je nekoliko knjiga. Ovdje posebno ističemo:

1. **Usretu'l-Muvailihi ve eseruha fi'l-edebi'l-'arebi** (Porodica Muvailihi i njen utjecaj u književnosti). Doktorska disertacija koja je odbranjena na El-Azheru a štampana u Kairu 1980., 1997. godine. Tri štampana primjerka ove disertacije i jedan primjerak u rukopisu pod brojem 0-11431 nalaze se u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu.

Period buđenja arapskog svijeta, odnosno refleksije ovog procesa u kulturnom životu, napose, u književnoj produkciji i publicistici, u posljednje vrijeme, ističe Ismet Kasumović predmet je istraživanja brojnih arapskih i svjetskih istraživača orijentalne kulture. Među takva nastojanja spada i doktorska disertacija Jusufa Ramića posvećena čuvenoj arapskoj porodici El-Muwailihi koja se u kulturnom životu Egipta javlja u drugoj polovini 19. stoljeća zajedno sa prvom generacijom arapskih modernista. U njenom rastu i aktivnostima ogleda se i tok života egipatskog društva ovog perioda odnosno grčevita borba za očuvanje identiteta i kulturnih vrijednosti koje su se našle pod udarom modernizma zapadne provenijencije na čemu će kasnije biti sazdan i suvremeni arabizam.

O ovoj porodici do sada su napisani brojni članci, jedan magistarski rad o životu i književnom djelu Muhammeda el-Muwailihija i niz tekstova u publicističkim i književno historijskim djelima na arapskom jeziku. Pored toga spominju se i u nekim djelima bibliografskog i biobibliografskog karaktera.

Članovi porodice El-Muwailihi imali su, pored ostalog, i reformatorsku ulogu u borbi protiv engleskog kolonijalizma, a zapaženo je i učešće pojedinih njihovih članova u različitim

kulturnim inicijativama (osnivanje egipatskog izdavačkog društva El-Me'arif, zaštita arapskog književnog jezika od natruha različitih dijalekata, osnivanje nekih listova i tako dalje).

Disertacija se sastoji iz uvoda i sedam poglavlja. U uvodnom dijelu studije autor iznosi motive koji su bili odlučujući da se prihvati zadatak na istraživanju i kritičkom valoriziranju života i djela članova ove porodice.

U poglavlju koje slijedi autor ispituje književno djelo trojice istaknutih članova ove porodice: Ibrahima, Muhammeda i Abdusselama Muwailihija, te raspravlja o njihovom doprinosu u lingvistici i borbi za očuvanje književnog arapskog jezika, odnosno, čistote tradicije i književnosti. Nakon toga slijedi rasprava o njihovom doprinosu u oblasti novinarstva. U šestom i sedmom poglavlju disertacija se bavi analizom njihovih književnih djela koja spadaju u djela moderne arapske proze u kojima se zrcali duh narodnog junaka ovoga perioda. (Rec.): Preporod VI/1975., 15, 16 (Favzi Sulejman), Preporod VI/1975., 16, 13 (Nasrudin Abdulatif), Prilozi za orijentalnu filologiju (POF) 32-33/1982.-83., 1984., str. 302.-304 (Ismet Kasumović), Islamska misao VI/1984., 68, 45.-46. (Ismet Kasumović).

2. **Povodi objave Kur'ana** (Sarajevo, 1984., 1990.).

Autor u ovom djelu analizira bitne riječi, pojmove i izraze u povijesti islama i povijesti kur'anske objave. Djelo je zasnovano na autentičnim tradicijskim i povijesnim izvorima islama. U tom smislu su i naglašeni pojedini dijelovi teksta a imaju za cilj da ukažu na presudne elemente pravilnog razumijevanja i tumačenja objavljenog Teksta s obzirom na povode objave Kur'ana.

Djelo se sastoji iz opširog i dobro utemeljenog uvoda u kome se govori o značaju povoda objave u odnosu na pravilno razumijevanje Kur'ana, zatim o predajnoj vrijednosti povoda objave i problemu prioriteta - općenitost teksta ili posebnost povoda, odnosno šta je u shvaćanju kur'anskog teksta prioritetnije: određenost povoda ili opće značenje teksta. U djelu se dalje govori o povodima objave pojedinih kur'anskih ajeta od prve do posljednje kur'anske sure shodno njihovom redoslijedu u Kur'anu.

(Rec.): Islamska misao VI/1984., 66, 46.-47. (Ismet Bušatlić), Preporod XV/1984., 15-16, 15 (Salih Smajlović), Preporod XIV/1984., 11, 15 (Ismet Bušatlić), Glasnik VIS-a XLVIII/1985., 3, 281.-284. (Enes Karić), Islamska misao VII/1985., 81, 40.-42. (Jusuf Ramić, odgovor na Karićev napis u Glasniku).

3. **Izbor Poslanikovich hutbi** (Sarajevo, 1990., 1994., 2001.).

U djelu su obrađene 33 Poslanikove hutbe. Obrada je obuhvatila: arapski tekst hutbe, prijevod na naš jezik, stepen autentičnosti, biografija prenosioca hutbe i njeni izvori.

U uvodu dat je pregled nastanka i razvoja hutbe od predislamskog doba i ranog islama: karakteristike hutbe u predislamskom dobu, njene osobenosti u islamskom periodu, motivi i teme Poslanikovich hutbi, karakteristike i rječitost Allahova Poslanika, alejhi's-selam.

Izbor Poslanikovich hutbi i Povodi objave Kur'ana prevedeni su i na albanski jezik. Povodi su objavljeni u Skoplju 1990. godine u tiražu od 5.000 primjeraka, a Hutbe u Prizrenu 1991. godine u tiražu od 3.000 primjeraka.

4. **Udžbenici arapskog jezika za I, II, III i IV razred osnovne škole u saradnji sa Omerom Nakičevićem i Mesudom Hafizovićem**, Sarajevo 1995. godine. Izdavač prva tri udžbenika je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, a četvrtog FIN, Sarajevo, 2001.

Udžbenici su rađeni po najnovijem metodu za one kojima arapski jezik nije maternji jezik. Udžbenici su obogaćeni i likovnim priložima koji ispunjavaju zahtjeve u pogledu informacione i estetske vrijednosti; oni su funkcionalni i usklađeni sa prirodom nastavnog predmeta i psihofizičkim karakteristikama učenika ovog uzrasta.

5. **Tefsir, tumačenje i razumijevanje Kur'ana**, Tuzla, 1997.

Interpretacija (tefsir) Kur'ana uvijek je bila veoma važna, najplemenitija muslimanska vjerska nauka koja proučava Božiju riječ, njeno značenje, pravilno čitanje i praktičnu primjenu u vidu detaljne egzegeze sa historijskim, teološkim i gramatičkim objašnjenjima svih razina i svakog

reda. Koristeći se najčešće lingvističkom metodom tumačenja Kur'ana, autor polazi s područja jezika Kur'ana i njegovu poruku propituje kroz njegov jezik. Autor pored ovoga ima u vidu i druga tumačenja: tradicionalno, racionalno, znanstveno itd. Dok ide od sure do sure, autor posebno detaljno analizira islamske dužnosti i obaveze, islamske i imanske šarte, propituje autentičnost povoda objave itd.

Knjiga je sačinjena od tekstova koji su nastali u jednom slijedu tokom četiri godine. Svi su objavljeni u Preporodu u rubrici Fi zilali'l-Kur'ani koju je svojevremeno pokrenula redakcija ovog lista.

(Rec.): „Oslobođenje“, 5.2.1998. (Hajrudin Vrnjak); Preporod, 15. 4. 1998. (Hajrudin Vrnjak) 6. Tefsir, historija i metodologija, Sarajevo, 2001.

Djelo se sastoji iz dva dijela. Prvi dio govori o Kur'anu i kur'anskim znanostima: definicija i nazivi Kur'ana, razlika između Kur'ana, hadisa i kudsija hadisa, postupnost objave Kur'ana i povijest njegovog bilježenja i sabiranja. Nakon toga djelo se bavi ortografijom i grafikom Kur'ana. Kao prvom naučnom disciplinom vezanom za Kur'an, zatim slijede i druge naučne discipline koje su za predmet svoga proučavanja uzele jedan od aspekata Kur'ana, kao npr. derogirani i derogirajući ajeti u Kur'anu, povodi objave Kur'ana, čitanje (učenje) Kur'ana, mekanska i medinska objava Kur'ana, jezik i stil Kur'ana "gdje je do punog izražaja došlo autorovo precizno poznavanje kur'anskog jezika, posebno kada su u pitanju nekonvencionalne upotrebe jednine, dvojine i množine (uz mnoštvo vrlo korisnih primjera), prijedloga, veznika, glagolskih oblika, te umetnute i pogodbene rečenice."

Drugi dio govori o historiji i metodologiji tefsira: Tefsir u vremenu Poslanika i ashaba, tefsir u vremenu tabi'una i posttabi'una. Tradicionalno tumačenje Kur'ana (Taberi, Ibn Atijja, Ibn Tejmije, Ibn Kesir i dr.). Racionalno tumačenje Kur'ana (Zamahšeri, Fahrudin Er-Razi, Kadi Bejdavi), zatim fikhsko, sufijsko i dogmatsko tumačenje Kur'ana. Savremena kretanja u tumačenju Kur'ana (Alusi, Muhamed Abduhu, Mahmud Šeltut, Aiša Abdurrahman, Sejjid Kutb, Mustafa Mahmud i dr.). Prevođenje Kur'ana, uvod u prevođenje, problemi prevođenja i najvažniji prijevodi Kur'ana na bosanskom jeziku (Čaušević, Đozo, Korkut i Enes Karić).

(Rec.): Zbornik radova Fakulteta islamskih nauka, br. 7, Sarajevo, 2001. (Ahmet Alibašić); „Oslobođenje“, 4. 10. 2001. KUN (Hajrudin Vrnjak); Novi Muallim, II/2001., br. 6., str. 140. (Hadžem Hajdarević).

7. Bošnjaci na El-Azheru, Sarajevo, 1997., 2001.

Autor u ovoj studiji govori o El-Azheru, kao najstarijem sveučilištu u svijetu: dolazak Napoleona Bonaparte i nevolje sa kojima se susreće ovaj univerzitet, otpor francuskoj okupaciji. Reforma univerziteta. Halka - sistem u povijesti islamske edukacije. Rektori El-Azhera.

U drugom dijelu autor govori o Bošnjacima na El-Azheru prije i poslije Prvog svjetskog rata, o Bošnjacima na ovom univerzitetu poslije Drugog svjetskog rata, njihovom ukupnom kulturnom stvaralaštvu na polju epigrafike i kaligrafije, enciklopedistike i bibliografije, islamistike i arabistike, prevodilačke djelatnosti itd.

Na kraju u djelu se nalaze i bio-bibliografski podaci o Bošnjacima svršenicima El-Azhera.

(Rec.): Preporod, XXVII/1998., 6/632, 19 (Hajrudin Vrnjak)

8. Obzorja arapsko-islamske književnosti, Sarajevo, 1999.

U djelu se govori o predislamskoj i ranoj islamskoj poeziji kao biserima arapske književnosti. U fokusu su bila najznačajnija imena ovog perioda: Hasan b. Sabit, Ka'b b. Zuhejr, El-Hansa i dr. Djelo tretira i posebnu vrstu arapskog književnog izraza - tzv. mekamati, a potom i islamijati.

Posljednje poglavlje ove knjige Izučavanje arapskog jezika kod nas može se smatrati i svojevrsnim prilogom knjizi, ali i njenim prirodnim sastavnim dijelom budući da ono zahvaća čitav jedan period: od osmanskog do onog poslije agresije na Bosnu i Hercegovinu.

(Rec.): Ljiljan, Sarajevo, 28. juni - 5. juli, 1999. (Enes Karić); Ljiljan, Sarajevo, 21.-28. avgust, 2000. (Vojislav Vujanović); Glasnik Rijaseta IZ-a, LXI/1999., 5-6, 498-500 (Hajrudin Vrnjak)

Prevedena djela

Od prevedenih ovdje ističemo sljedeća djela:

1. Mustafa Mahmud, El-Kur'an muhaveletun li fehmin 'asrijjin (Kur'an savremeni pokušaj razumijevanja), Sarajevo 1981., 1991. Neki dijelovi ovoga prijevoda objavljeni su i na albanskom jeziku u časopisu Dituria islame koji je svojevremeno izlazio u Prištini.

Suvremeni pokušaj razumijevanja Kur'ana je krupan korak u rasvjetljavanju mnogobrojnih kur'anskih fenomena, koji se razvojem ljudske misli i nauke iz dana u dan povećavaju, obavezujući ljude, mislioce i naučnike na istraživanja i komparativna izučavanja da bi mogli bar približno sagledati univerzalnost kur'anske poruke i njene dimenzije. Djelo Mustafe Mahmuda Kur'an savremeni pokušaj razumijevanja čini se da predstavlja upravo primjer jednog takvog pokušaja.

Djelo se sastoji iz 14 tematskih cjelina: Struktura Kur'ana, Determinizam i indeterminizam, Povijest stvaranja, Džennet i džehennem, Halal i haram, Teorija i praksa, Božija imena, Jedan bog i jedna religija, Nevidljivi svijet, Sudnji dan, Proživljenje poslije smrti, Islam ne poznaje posredništvo, Samo je Allah bog, Mu'džiza Kur'ana - šta je to?, uz pogovor prevodioca u kome je na vrlo koncizan i sadržajan način dao pregled razvoja tefsirske nauke, obrazlažući osnovne pravce u tumačenju Kur'ana.

Ovaj pogovor je kasnije uključen u skriptu iz tefsira koju je uradio Bilal Hasanović za potrebe viših razreda medrese pod naslovom Izbor iz tefsira Kur'ana, Sarajevo, 1982.

(Rec.): Preporod XII/1981., 20, 14 (B. Hasanović), Islamska misao IV/1982., 38, 48.-50. (Hadžem Hajdarević).

2. Eseru'l-'Arebi ve'l-islami fi'n-nahda el-urubijja (Arapsko-islamski utjecaj na evropsku renesansu), Sarajevo 1987. godine. Ovo djelo je prevedeno u saradnji sa Ahmedom Smajlovićem, Mesudom Hafizovićem i Sabinom Izetbegovićem.

Djelo predstavlja novi doprinos naučnim istraživanjima koja su ostvarili svjetski naučnici na polju upoznavanja sa arapsko-islamskom kulturom i njenim ostvarenjima, mjestom koje zauzima u razvoju opće ljudske kulture, odnosa sa savremenom svjetskom kulturom i utjecajem na nju. Ono predstavlja rezultat velikih napora koje je uložila egipatska nacionalna komisija sa UNESKOM. Autori su najpoznatiji mislioci savremenog arapsko-islamskog svijeta a prevodioci najbolji poznavaoči arapskog jezika kod nas.

Djelo govori o arapsko-islamskom utjecaju na evropsku renesansu u oblasti književnosti, filozofije, medicine, historije, geografije, arhitekture, prirodnih znanosti.

(Rec.): Islamska misao X/1988., 111.-112., 34 (Enes Karić).

3. Sejjid Kutb, Fi Zilali'l-Kur'ani (U okrilju Kur'ana), u saradnji sa Omerom Nakičevićem, Mesudom Hafizovićem i Enesom Ljevakovićem (Sarajevo, 1996.-2000.)

Sejjid Kutb, autor djela, jedan je od najpoznatijih savremenih mufessira. Ovim tefsirrom on je obilježio naše vrijeme, našu epohu. Pripadao je pokretu Muslimanska braća. Osuđen je i pogubljen 1966. godine. Iza sebe je ostavio mnoga djela između kojih i ovaj tefsir u 30 velikih tomova. Autori prijevoda su uložili maksimum truda i ovaj nama na ovim prostorima neophodan tefsir priveli kraju. Neka ih Allah nagradi.

(Rec.): Preporod XXVII/1996., 18, 18 (Dervišalija Hodžić), Preporod XXVII/1997., 1, 26 (Jusuf Ramić).

4. Maurice Bucaille, Biblija, Kur'an i nauka (Sarajevo, 1979.). Poglavlje: Kur'an, hadis i moderna nauka. Ovo poglavlje je prevedeno iz arapskog izdanja Bikajevog prijevoda. Njega je, u zajednici sa autorom, recenzirao poznati islamolog Maruf Davalibi, a prijevod s arapskog jezika izvršio Jusuf Ramić.

Ocjene i prikazi

Osvrti, prikazi i ocjene su jedna zasebna i vrijedna vrsta rada Jusufa Ramića. Iz te oblasti on je između ostalog napisao sljedeće:

1. Muhamed, a.s., u poeziji (prikaz Mevluda Rešada Kadića), Glasnik VIS-a, XXXIX/1976., br. 2, str. 159-162.

2. Šerijat i tesavvuf (ocjena zbirke kratkih priča Hajrudina Vrnjaka Šejh i derviš, KDB „Preporod“ - Novi Travnik, Sarajevo, 1996.

Djelo Hajrudina Vrnjaka Šejh i derviš, kratke priče i hikaje, ima 63 stranice i tretira pet tematskih cjelina: Duhovna privlačnost, Evlija i derviš, Rad i nafaka, Džennet i džehennem, Na putu istine

Sve ove kratke priče i hikaje usko su povezane i predstavljaju jedno organsku cjelinu. Neke od njih su već objavljene u Preporodu, Kabesu i Mu'allimu, glasilu Udruženja ilmije Bosne i Hercegovine. Stil je u hikajama vrlo lagahan i jednostavan, a priče poučne

3. Jasno i moderno (ocjena esejističko-sufijskog romana Hajrudina Vrnjaka „Pisac-Meliha i trilogija“, Kaligraf, Sarajevo, 2001.)

Hajrudin Vrnjak iz knjige u knjigu na osnovu neospornog književnog talenta, daje sve veću nadu da on zrelošću produbljuje svoj literarni opus i "gradi" u cjelini osobito djelo, "otvorenu" knjigu, koja doseže nadprosječnu razinu Mene kao profesora arapskog jezika i književnosti, pa i tefsira, raduje što autor Vrnjak nije okrenut samo zapadnoj, evropskoj književnosti, nego i orijentalnim islamskim književnostima, čije su refleksije vidljive u njegovim knjigama, pa i u ovom romanu, prije svega u obljescima vjerskog pogleda na svijet, pa onda i u nekim ostvarenim atmosferama, muslimanskom miljeu i ambijentu našeg bosanskog, sarajevskog podneblja, i tako dalje.

Fabula romana Pisac, Meliha i trilogija je od, na prvi pogled, zasebih dijelova, fragmenata, ali se ona tokom razvoja romana povezuje u skladnu cjelinu, koja kao takva budi još veću znatiželju do konačnog "razrješenja". Unutar romana pisac i novinar Benjamin Z. dovršava svoju trilogiju, koja je u nekoj vrsti preplitanja sa romanom Hajrudina Vrnjaka. Stil pripovjedanja je izvanredan, "sladak". Roman u cjelini osobit, neobičan, "simpatičan", vrijedan. Pisac se koristi postmodernističkim savremenim postupcima, sredstvima, metodama, tehnikama, Otud, i potreba da se uloži više truda tokom čitanja u razumijevanje i povezivanje na višeznačnoj razini nekih pojedinosti i dijelova romana. Ličnosti se "rastaču" i "sintetiziraju", na literaran način dovode u vezu sa živućom stvarnošću i idejama. One su uronjene u živu sliku Sarajeva, te se konstituišu u više planova kao jedan lik. I ovaj Vrnjakov roman dosta je bogat, sadržajem, tako da bi svojim životnim i metaforičkim potencijalom, psihološkom iznijansiranošću likova i književnom vizijom mogao biti ubrojan u velike romane.

4. Po sadržaju i stilu djelo neprocjenjive vrijednosti (ocjena Mevluda Ešrefa Kovačevića, Muhammed Resulullah, Sarajevo, 1981.).

Mevludski spjev Ešrefa Kovačevića Muhammed Resulullah pisan je u novoj formi u koju je autor ugradio obilje provjerenih i tačnih podataka koji se odnose na život i rad Muhammeda alejhisselam.

Nema tu nikakvih čuda u momentu kada se posljednji Božiji poslanik Muhammed alejhisselam rodio. Čaba se nije kao kod Gaševića "do zemlje sagnula i natrag se bez zijana vratila". Nema tu ni predaje o kojoj istočni autori i neki naši pjevaju u svojim mevludima:

U slavnome Taku sve se tresti stalo,
četnaest šerefa na zemlju je palo

Mevludski spjev Ešrefa Kovačevića ima i po stilu i po sadržaju neprocjenjivu vrijednost ističe autor recenzije i smatra da su mu najuspjeliji stihovi, stihovi "Prologa", "Rodoslova" i "Miradža".

5. Knjiga koja raspravlja o formi Kur'ana (prikaz djela Kur'anski belagat i njegov i'džaz - nadnaravnost Kur'ana, Sarajevo, 2000.), Preporod, 15. septembar, 2000.
6. Kur'an sa prijevodom na bosanski jezik, POF, 44-45/1994-1995., prikaz i ocjena prijevoda Kur'ana od Enesa Karića.
7. Da li je Karićev prijevod Kur'ana korak naprijed ili nije?, Preporod, br. 6/589, br. 8/591., br. 9-10 (592-593)/1996.
8. Savremena arapska lingvistika, Preporod, XXVI/1995., 5/576, 23 (prikaz knjige Mesuda Hafizovića Lingvističko djelo Ibrahima Enisa).

Nekrolozi i godišnjice

I u ovoj oblasti Jusuf Ramić je napisao nekoliko veoma važnih radova između kojih izdvajamo:

1. Pripreme za proslavu hiljadugodišnjice El-Azhera, Preporod, IV/1973., br. 2 (57), str. 5.
2. Merhum hadži hafiz Šukri efendija Bakalović, Glasnik VIS-a, XXXVIII/1975., br. 11-12, str. 559-563.
3. Sjećanje na rahmetli prof. dr. Ahmeda Smajlovića, Preporod XX/1989., br. 16/456, str.16.
4. Prof. dr. Ahmed Smajlović (1938-1988), Zbornik radova FIN-a br. 4, str. 135-137. Sarajevo, 1994.
5. Merhum Mesud Hafizović (1947-2001), Zbornik radova FIN-a, br. 7, str. 7-10, Sarajevo 2001.

Na kraju treba istaći da je Jusuf Ramić bio uključen i u projekat izrade Svjetske bibliografije o prevođenju značenja Kur'ana (World bibliography of translations of the meanings of Holy Qur'an) koja je objavljena u Istanbulu 1986. godine. Sada je saradnik na projektu Islamska enciklopedija u Turskoj koju izdaje Turkish religions foundation. Za tu enciklopediju uradio je natuknicu Muvailihi ailesi (2.000 riječi).

Djela u rukopisu

Od djela koja su napisana na arapskom jeziku, a koja se nalaze u rukopisu ovdje navodimo sljedeća:

1. Hariri hajatuhu ve edebuhu (Hariri život i djelo). Magistarski rad iz klasične arapske književnosti.
2. El-Mekamatu fi'l-edebi'l-'arebi bejne't-tab'i ve's-san'ati (Mekame u arapskoj književnosti između prirodnog i vještačkog stila). Rad je napisan 1969. godine. Ima 120 stranica sa sadržajem i predgovorom. Sastoji se iz tri poglavlja:

- Nastanak i razvoj mekame
- Mekama u književnosti između prirodnog i vještačkog stila
- Glavni predstavnici u arapskoj književnosti

Rad je pohranjen u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu pod brojem 0-13312.

3. Dirasetun havle Lamijeti'l-'Arab (Studija o kasidi Lamijetu'l-'Arab od Šanfare). Rad ima 58 stranica i podijeljen je na tri poglavlja u kojima se govori o pjesnicima-lutalicama u arapskoj književnosti s posebnim osvrtom na Šanfaru i njegovu kasidu Lamijetu'l-'Arab. Rad je napisan u Kairu 1969. godine, a pohranjen u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu pod brojem 0-13313.

4. Divanu'l-inšai tetavvuruhu ve eseruhu fi'l-edebe (Dvorska kancelarija, njen razvoj i utjecaj u književnosti). Rad ima 60 stranica. Napisan je u Kairu 1968. godine. Sastoji se iz tri poglavlja:

- Sistem korespodencije
- Dvorska kancelarija
- Glavni predstavnici i njihova djela u ovoj vrsti književnosti.

Rad je pohranjen u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu pod brojem 0-13314.

Ovdje treba spomenuti i skripta iz arapskog jezika za I i II godinu studija na Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu. Skripta su umnožavana fotokopiranjem, a pohranjena su u biblioteci Fakulteta.